

Utrikesdepartementet
Bistånds- och utrikeshandelsministern

Till riksdagen

Svar på, frågorna 2024/25:83, 2024/25:87, 2024/25:88, 2024/25:89 och 2024/25:95 av Olle Thorell (S) Färre strategiska partner och dess effekt på biståndseffektiviteten, Ökade krav på egenfinansiering och dess konsekvenser, Politisk styrning och biståndsorganisationers oberoende, Förändrad syn på vidareförmedling av biståndsmedel respektive Transaktionsled i vidareförmedling av bistånd

Olle Thorell har ställt ett antal frågor till mig som rör den nya strategin för Sveriges utvecklingssamarbete med det civila samhället 2025–2029 (CSO-strategin).

Den första frågan rör vilka initiativ regeringen avser ta för att säkerställa att den ökade mängden strategiska partner inom Civsam-programmet inte leder till fragmentering av biståndsmedel. Jag vill här betona vikten av en bredd och pluralism inom civilsamhället. Den nya genomförandemodellen för CSO-strategin säkerställer öppna, transparenta och inkluderande utlysningförfaranden. Konkurrens bidrar till att säkerställa effektivitet och nytänkande inom biståndet. Regeringen uppmuntrar till innovation och engagemang bland nya civilsamhällsaktörer genom att öppna upp biståndet för fler att söka och ha möjlighet till ett direktavtal med Sida. På detta

sätt undviks låsningar till en begränsad och förutbestämd krets civilsamhällesorganisationer. Samtidigt är det nu Sida som har den samlade översikten. I den tidigare strategin hade Sida inte denna samlade överblick och totalt vidareförmedlades stöd till cirka 1750 organisationer i över 90 länder via strategin med betydande svårigheter att följa insatser och dess resultat som följd.

Den andra frågan rör hur jag avser säkerställa att de ökade kraven på egenfinansiering inte leder till att mindre civilsamhällesorganisationer tvingas minska eller avsluta sitt arbete på grund av bristande finansiering.

Jag vill framhålla att det är viktigt för demokratin att civilsamhället är en arena skild från staten. Med ett alltför stort beroende av statlig finansiering minskar oavhängigheten. Den folkliga förankringen är folkrörelsens själva väsen och kan manifesteras bland annat genom insamling och gåvor till organisationernas biståndssändamål. För att ge civilsamhällesorganisationer god framförhållning har regeringen sedan beslutet om CSO-strategin för 2024 varit tydlig med att kravet på egeninsats skulle komma att höjas till 15 procent från och med 2025.

De civilsamhällesorganisationer som Sida stödjer ska eftersträva långsiktighet i sin verksamhet, inte minst genom en bredd av finansiärer. Detta arbetar regeringen också med att underlätta, t.ex. genom att bereda en breddning av skatteavdrag

för gåvor till att omfatta också juridiska personer och företag. Just för lokala organisationer i ODA-länder har vi däremot valt att inte ha ett krav om egenfinansiering eftersom förutsättningarna att hitta alternativ finansiering är betydligt mindre i dessa kontexter. Ett ytterligare verktyg inom strategin som inkluderats för att uppmuntra till att vidare diversifiera organisationers finansiering, är att medel från strategin kan användas till att finansiera civilsamhällesorganisationernas egeninsats då medel söks inom ramen för EU:s utvecklingsbistånd eller andra utvecklingsfinansiärer.

Den tredje frågan rör hur regeringens förväntan om information om all biståndsverksamhet ska hanteras utan risk att undergräva civilsamhällesorganisationernas oberoende arbete eller utsätta civilsamhällesorganisationer för säkerhetsrisker. Först och främst – det är regeringen som är uppdragsgivare till Sida. Däremot ska inte all information offentliggöras. Svensk sekretesslagstiftning gäller. Information som rör stöd till människorättsförsvarare, demokratiaktivister eller annan känslig verksamhet hanteras med stor varsamhet.

All verksamhet som finansieras av offentliga biståndsmedel ska genomsyras av tydliga krav på resultat, effektivitet, långsiktighet och transparens. Att regeringen både har en rätt och en skyldighet att informera sig om hur medlen används är en självklarhet. Det är vidare en prioritering för regeringen att säkerställa att mottagare av stöd i civilsamhället inte har kopplingar till våldsbejakande ideologier, extremism eller

islamism och att de stödjer demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter. Därmed behöver regeringen en fullständig insyn i hur Sida använder tilldelade biståndsmedel.

Regeringskansliet har etablerade rutiner för att hantera känslig eller sekretessbelagd information, med stöd av bland annat offentlighets- och sekretesslagen (2009:400).

Den nya genomförandemodellen för CSO-strategin är en stor förändring, varför dialog mellan Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) och Sida är av stor vikt. Regeringen avser inte att i detalj styra Sidas val av organisationer som beviljas medel. Däremot ska Sida genomföra en välbehövlig översyn, och vid behov ska Sida kunna samråda med Regeringskansliet (Utrikesdepartementet) i detta arbete. Syftet med den regelbundna översynen av organisationer är att bidra till ett pluralistiskt civilsamhälle och främja framväxten av nya civilsamhällesaktörer.

Den fjärde och femte frågan rör hur de nya begränsningarna av vidareförmedling av biståndsmedel inte ska riskera att lokala aktörer utestängs från det svenska biståndet, samt lyfter fram vikten av att små gräsrotsorganisationer fortsatt ska kunna bedriva sin verksamhet. Ett av syftena med den nya modellen för stöd inom CSO-strategin är just att stärka lokaliseringssagandan och det lokala ägarskapet. Modellen öppnar en möjlighet för lokala civilsamhällesorganisationer att ta del av medel genom direktavtal med Sida, dels genom samarbete med en annan

civilsamhällesorganisation, där en stor del av strategin är vikt åt samarbete med svenska civilsamhällesorganisationer.

Ett av de övergripande målen i strategin är att stärka kapacitet hos civilsamhället i utvecklingsländer. Genomförandet av strategin ska möjliggöra för civilsamhällesorganisationer i utvecklingsländer att utvecklas vad gäller exempelvis tematisk, organisatorisk och finansiell kapacitet samt intern demokrati och lärande utifrån deras egna prioriteringar och som oberoende aktörer.

Sammantaget är jag övertygad om att den nya CSO-strategin och den nya modellen för att möjliggöra för olika typer av civilsamhällesaktörer att bidra till biståndets genomförande kommer att bidra till ökad pluralism, stärkt lokalt ägarskap och ökad transparens. Jag ser fram emot fortsatt dialog med både Sida och olika civilsamhällesorganisationer under strategins genomförande.

Stockholm den 9 oktober 2024

Benjamin Dousa